

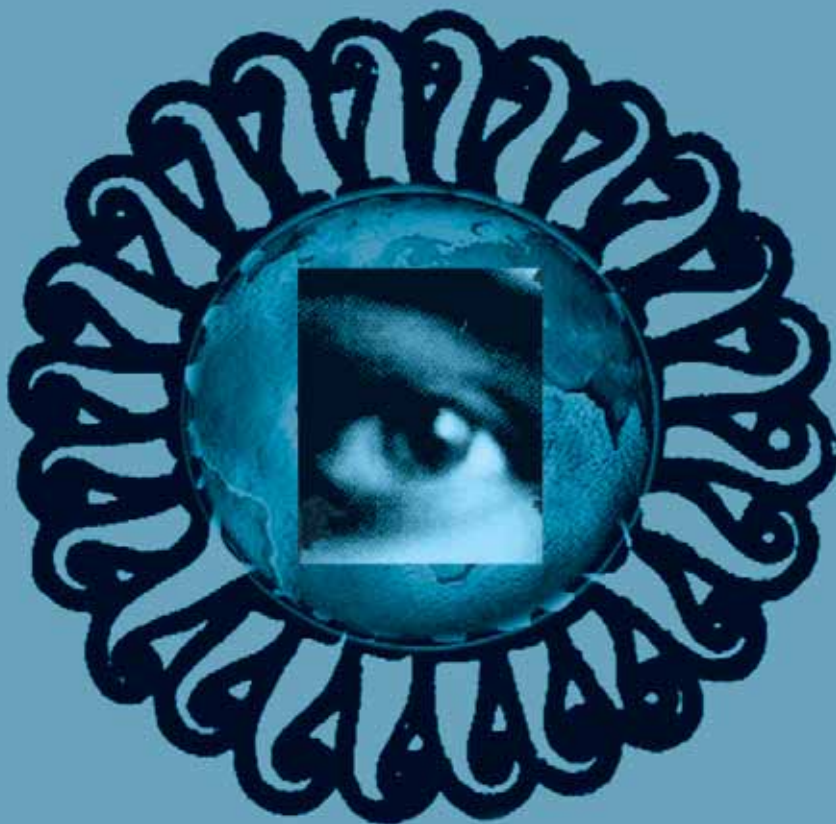
ضمیمه
ماهنامه تعاون

بهار تعاون

آموزشی، ترویجی و اطلاع رسانی

من به تعاون اعتماد دارم

وزیر تعاون:

امسال را سال تحرک نوین در بخش تعاون بدانید

نوآوری و شکوفایی، اتاق فکر بخش تعاون

آشنایی با تعاونی‌های زنان

روند جنبش تعاون در برخی کشورهای منطقه

شهید مظلوم، آیت اله دکتر بهشتی

دیدار معاون وزیر تعاون با حجت الاسلام قرائتی

تعاون در تحلیل رسانه‌ها

تعاونی‌ها، یکی از راههای پاسخگویی به کسانی

است که توانمندی دارند ولی منابع مالی ندارند.

ریاست محترم جمهوری

شماره

۱۰

نوآوری و شکوفایی در تعاون

اتاق فکر بخش تعاون

- مدیر عامل صندوق تعاون از راه اندازی ۳۰ شعبه جدید صندوق تعاون در نقاط مختلف کشور در سال جاری خبر داد.

- مدیر کل تعاون استان خوزستان اعلام کرد، سال گذشته ۱۲۸ هزار و ۷۷۱ فرصت شغلی توسط این اداره در استان ایجاد شده است.

- ۵۴۲ شرکت تعاونی در استان مرکزی طی سال ۱۳۸۶ به ثبت رسید و مدیر کل تعاون این استان فرصت شغلی ایجاد شده را ۱۳۳۷۰ نفر عنوان کرد.

- گیلانی‌ها در تلاش هستند تا با تشکیل تعاونی، بسته‌بندی‌های استاندارد در زمینه کالاهای صنایع دستی انجام دهند.

- مدیر کل تعاون تهران اعلام کرد: در سال ۸۶ از محل تسهیلات بنگاه‌های زود بازده بیش از ۱۰۴ میلیارد تومان جذب کرده‌ایم که بر اساس آن طرح‌های کارشناسی و مصوب تعاونی‌ها به بانک‌ها معرفی شده‌اند و در انتظار عقد قرارداد آنها هستیم.

- استانداردی مازندران از اجرای مرحله دوم توزیع برگه‌های سهام عدالت ثبت نام شده در استان مازندران خبر داد.

- استانداردی کرمان در راستای تسریع در فعالیت مسکن مهر در این استان از تشکیل چهار کمیته زمین، آماده‌سازی، نظارت و تسهیلات خبر داد.

- ۱۲ هزار نفر در قالب مشاغل کارگری، کارمندی و آزاد برای دریافت مسکن مهر در شهرستان مهاباد تاکنون ثبت نام کرده‌اند.

- مدیر عامل بنیاد توسعه، کار آفرینی و تعاون خوزستان گفت: نخستین شرکت تعاونی مادر تخصصی خرما در خوزستان تشکیل شد. در اجرای این طرح متخصصان صنایع خرما، سرمایه‌گذاران و کارجویان مشارکت خواهند کرد.

- همایش تخصصی اتحادیه‌ها و شرکت‌های تعاونی مسکن مهر استان اصفهان برگزار شد و مدیر کل تعاون این استان احداث هفتاد هزار واحد مسکونی در مرحله اول این طرح را نیازمند همکاری سایر دستگاه‌ها دانست.

بنا به اصل (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، بخش تعاونی یکی از پایه‌های نظام اقتصادی کشور قلمداد شده و جایگاه آن جلوتر از بخش خصوصی قرار گرفته است. در اصل (۴۳) نیز که ضوابط نظام اقتصادی کشور بر شمرده شده، ضمن تأکید بر انسان محوری اقتصاد و تحقق اهداف عدالت اجتماعی، بر بخش تعاونی تأکید ویژه‌ای شده است. علیرغم این تأکید، متأسفانه در هیچیک از سه برنامه گذشته، توسعه بخش تعاونی بطور جدی مورد توجه نبوده و عمدتاً به همین دلیل تا کنون نتوانسته به جایگاه و اهداف مورد انتظار قانون اساسی دست یابد.

اینک نیز از یک طرف، برنامه چهارم توسعه در شرایطی تدوین شده که اقتصاد کشور در مرحله "خیز اقتصادی" قرار گرفته و از طرف دیگر تحقق اهداف چشم‌انداز بیست ساله کشور مستلزم پیروی از الگوی رشد اقتصادی همراه با عدالت اجتماعی و مبتنی بر سهم‌برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی است. پیشگیری از وقوع بی‌عدالتی در عبور از مرحله خیز اقتصادی و نیز تحقق اهداف چشم‌انداز ۲۰ ساله مستلزم استفاده موثر از قابلیت‌های بخش تعاونی در توسعه کشور است و این محقق نخواهد شد مگر با جهش در توسعه این بخش؛ عقیده صاحب‌نظران بر آن است که با عنایت به تأییدات و تأکیدات مقام معظم رهبری بر بخش تعاون و با توجه به تجانس و تقارب ذاتی و ماهوی ارزش‌ها و راهبردهای ارائه شده توسط ریاست محترم جمهور و دولت نهم با ارزش‌ها و رویکردهای نظام تعاون اسلامی، و مستندات و منویات سیاست‌های ابلاغی اصل ۴۴ قانون اساسی و سایر اسناد فرادستی توسعه کشور شرایط آرمانی و منحصر به فردی برای توسعه بخش تعاون کشور (- که بنا به نص صریح قانون اساسی یکی از پایه‌های سه‌گانه اقتصاد کشور -) ایجاد شده و وزارت تعاون می‌تواند در سایه توجهات عملی و عینی همه اندیشمندان و مدیران و دلسوزان بخش تعاون با ایجاد نهضت فراگیر تعاون رسالت تاریخی بخش تعاون کشور را به انجام رساند. پر واضح است که انجام این مهم و به ویژه دستیابی به سهم ۲۵ درصدی در اقتصاد ملی و به طور کلی جهش در توسعه بخش تعاونی مستلزم اتخاذ راهبردها، سیاست‌ها، تدابیر، راهکارها و الگوهایی است که بتواند با پشتوانه غنی فکری و تجربی ضمن راهگشایی، تداوم و استمرار توسعه بخش را رقم زند.

بر این اساس وزارت تعاون به منظور پشتیبانی فکری و ارائه مشاوره به سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و تصمیم‌گیران برای توسعه متوازن و پایدار تعاون از طریق فکر پژوهی و با هدف به کارگیری عقل و خرد جمعی در بررسی مسائل بخش تعاون کشور و یافتن راه کارهای بنیادین برای مرتفع کردن چالش‌های اساسی موجود و پیش‌روی این بخش اقدام به راه‌اندازی اتاق فکر بخش تعاون در دو شیوه متعارف و مجازی نموده است که در زیر ویژگی‌ها، سازمان کار و مراحل انجام آن به تفصیل آمده است. امید است با تلاش همه‌جانبه و زیربنایی تمامی محققان و اندیشمندان دلسوز کشور، بتوانیم گام مهمی در راستای تحقق آرمان بزرگ نهضت تعاون در کشور عزیزمان برداریم.

شرح موضوع

هدف و مأموریت:

در سرتاسر جهان معاصر، دولت‌ها - و نیز تصمیم‌گیرندگان و سیاست‌گذاران - با مسئله بهره‌گیری از معرفت تخصصی برای اتخاذ تصمیمات مناسب روبه‌رو هستند. سیاست‌گذاران و

دولت‌مردان، نیازمند آنند که درباره‌ی جامعه‌ای که اداره‌ی آن را بر عهده دارند، اطلاعات درخوری داشته باشند؛ از نحوه‌ی کارکرد سیاست‌های جاری آگاه شوند؛ سیاست‌ها، برنامه‌ها و گزینه‌های بدیلی اختیار کنند، و از هزینه‌ها و نتایج سیاست‌های جاری و آتی شناخت قابل اعتمادی کسب نمایند. نیاز به دست‌یابی به اطلاعات مفید و قابل بهره‌برداری و ضرورت ارائه‌ی دیدگاه‌های راهبردی برای سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیرندگان در قرن بیستم، منجر به رشد مراکز و نهادهایی شده است که از آنها با عنوان "مراکز پژوهشی برتر" (centers of excellence) و "نهادهای مولد اندیشه" (think tanks) یاد می‌شود. بر این اساس و با توجه به وضعیت فعلی و انتظارات موجود از بخش تعاون که در مقدمه ذکر شد وزارت تعاون همگام با آخرین تحولات جهانی در حوزه‌ی مدیریتی اقدام به راه‌اندازی اتاق فکر تعاون به عنوان نهاد مولد اندیشه در بخش تعاون نموده است. این اتاق به منظور پشتیبانی فکری و ارائه مشاوره به سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و تصمیم‌گیران برای توسعه متوازن و پایدار تعاون از طریق فکر پژوهی و با هدف به کارگیری عقل و خرد جمعی در بررسی مسائل بخش تعاون کشور و یافتن راه کارهای بنیادین برای مرتفع کردن چالش‌های اساسی موجود و پیش‌روی این بخش طراحی و تشکیل شده است. مأموریت اصلی این اتاق آینده‌نگاری بر اساس اراده (سناریو پردازی) در بخش تعاون است. مدیریت عالی بخش تعاون بر این اعتقاد است که توسعه مبتنی بر دانایی در بخش تعاون جز از طریق آینده‌نگری و آینده‌سازی بر مبنای بکارگیری همه‌اندوخته‌ها و دانش موجود و بهره‌گیری از تجارب و خرد جمعی ممکن نیست. ضمن آنکه ورود فعال، اثرگذار و سازنده به آینده در دنیای کنونی که مباحث کلانی همچون جهانی‌سازی، آزادسازی، تمرکززدایی و امثالهم معادلات کلان اقتصادی و اجتماعی را رقم می‌زند نیازمند بکارگیری رهیافت مهیا سازی با بررسی‌های دقیق و عالمانه مبتنی بر پندار همه‌سونگر است. لذا مسوولیت خطیر این اتاق بررسی سناریوها و پردازش آنها با در نظرگیری کلیه اقتضانات موجود ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی در بخش تعاون است و وظیفه تهیه فکر افزارهای لازم برای توسعه متوازن این بخش از اقتصاد کشور را بر عهده دارد. دستاوردهای این طرح می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

۱. مشارکت دادن همه جامعه در تصمیم‌سازی در مجموعه وزارت تعاون و بهره‌مندی از خرد جمعی
  ۲. دریافت بهترین و جامع‌ترین ایده‌ها برای هدایت بهینه بخش تعاون کشور
  ۳. ایجاد پایگاه دانش تعاون در کشور
  ۴. شناسایی و ایجاد پایگاه خبرگان بخش تعاون کشور
  ۵. ایجاد امکان بررسی و نقد کامل طرح‌ها و برنامه‌های وزارت تعاون
  ۶. اخذ نظرات کارشناسی در مورد موضوعات مختلف در وزارت تعاون بدون نیاز به تعریف طرح‌های تحقیقاتی
- اتاق فکر وزارت تعاون از تمامی اندیشمندان و دانشگاهیان برای غنای تصمیم‌سازی‌های بخش تعاون دعوت به همکاری می‌کند در قسمت بعدی این نوشتار به موضوعات اصلی اتاق فکر نیز اشاره می‌شود و انگهی برای کسب اطلاعات تکمیلی به آدرس اتاق فکر مجازی وزارت تعاون www.taavon.ir مراجعه نمایید.

وزیر تعاون:

امسال را سال تحرک نوین در بخش تعاون بدانید

وزیر تعاون با اشاره به سخنان رئیس جمهوری در مورد تحول بزرگ در اقتصاد گفت: بنیاد است که جزئیات این تحول بزرگ از طرف رئیس جمهور اعلام شود و بر همین اساس باید امسال را سال تحرک نوین در بخش تعاون نیز بدانید. عباسی با بیان این که دولت نهم تاکنون کارهای بزرگی انجام داده است، افزود: بیش از همه بخش های اقتصادی باید آماده تحول بزرگ باشند. وی همچنین خواهان فعال شدن بخش تعاونی در اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی و در معاملات بورس شد و گفت: شاخص حجم معاملات کشور در این بخش مشخص است و حدود ۵۰۰ هزار میلیارد تومان می شود که باید توسط مردم انجام پذیرد. وزیر تعاون ایجاد اقتصاد مردمی را در ایران امری اجتناب ناپذیر دانست و تصریح کرد: برای رسیدن به افق چشم انداز ۲۰ ساله در سال ۱۴۰۴ نیاز به ۳ هزار و ۷۰۰ میلیارد دلار سرمایه گذاری خارجی در کشور است. وی تحقق سرمایه گذاری در کشور را در گرو پیوند دادن دانش، ایده و افکار در جامعه دانست و تصریح کرد: در جامعه ما انسان ها بیشتر از سرمایه ارزش دارند، ولی تولید ثروت نیز مورد احترام است.

وزیر تعاون با بیان این که بنیاد توسعه کارآفرینی در تمام استان ها تاسیس شده و تنها متعلق به تهران نیست، افزود: این بنیاد دولتی نیست بلکه مردمی است و ما می خواهیم که اقتصاد را از مدل دولتی به مردمی تبدیل کنیم.

وی تصریح کرد: توسعه بنیادهای کارآفرینی و تعاون کار مقطعی نیست و اگر قرار باشد اقتصاد دولتی به مردم سپرده شود باید شرایط آن را فراهم کرد.

وی با اشاره به این که باید در توسعه بخش تعاون به نوآوری نیز روی آوریم، ادامه داد: معمولاً افراد به حرکت های نوگرایانه عادت ندارند و بیان ایده های

نو، جرات و جسارت می خواهد. دکتر محمد عباسی با اشاره به نامگذاری سال ۸۷ به عنوان سال نوآوری و شکوفایی در خصوص تحریک و اقدامات وزارت تعاون در این راستا اظهار کرد: وزارت تعاون، ضمن ایجاد فرصت های شغلی جدید و استفاده از اندیشمندان اقتصادی کشور به ویژه در استان های تحت حمایت عنوان بنیاد توسعه کارآفرینی و اشتغال تعاون، توانمندسازی تعاونی ها برای افزایش صادرات غیر نفتی، حضور در جریان بورس و شکل گیری واحدهای تعاونی را سرلوحه برنامه های خود در جهت شکوفایی اقتصاد تعاونی قرار داده است و با جدیت آن را دنبال می کند.

وی تاسیس بانک توسعه تعاون و روش های نوین موجود در سیاست های اصل ۴۴ قانون اساسی را از راهکارهای شکوفایی و تقویت تعاونی ها ذکر کرد و گفت: قالب جدیدی که در سیاست های اجرایی اصل ۴۴ برای اولین بار در کشور ترسیم شده است، اقتصاد تعاونی را متحول می کند که از جمله آن، تاسیس تعاونی های فراگیر و سهامی عام است و می تواند الگوها و ساختارهای نوینی را در جامعه گسترش دهد.

عباسی درباره نقش آفرینی وزارت تعاون در روند اصلاحات اقتصادی سال ۸۷ گفت: مهمترین عاملی که در اصلاح اقتصادی مطرح است، خالصه مردمی شدن در اقتصاد است. تعاون جمع مردمی است و بنا شده تا در اقتصاد حضور داشته باشد.

وزیر تعاون اضافه کرد: آنچه مهم است، سازماندهی حضور مردم در جریان اقتصاد، ایجاد انضباط و تشویق احاد جامعه به مشارکت در فعالیت های اقتصادی است که وزارت تعاون برای ایجاد اصلاح اقتصادی کشور انجام خواهد داد.

بسترهای رشد بخش تعاون

محمد رضا اسماعیل نیا

رشد سه برابری شرکتهای تعاونی تاسیس شده در کنار رشد ۷ برابری فرصت های شغلی ایجاد شده از طریق تعاونی های تشکیل یافته در طی سالهای ۸۵ و ۸۶ نسبت به سال ۸۴ نشان دهنده بی سابقه ترین رشد در بخش تعاونی کشور در طی سالیان شکل گیری این بخش می باشد. ۲۸٪ از کل اشتغال ایجاد شده توسط بخش تعاونی در کشور در بازه زمانی ۸۵ تا ۸۶ بوده است. این امر در درجه اول نشأت گرفته از فضای ملی ایجاد شده بر اساس ابلاغ سیاست های کلی اصل ۴۴ از طرف مقام معظم رهبری و توجهات صورت گرفته در ابلاغیه مذکور به جایگاه و اهمیت بخش تعاون در توسعه عدالت اجتماعی و حل مشکلاتی چون بیکاری و متوازن ساختن توزیع منابع کشور و رفع انحصارات و واگذاری تصدی های دولتی و ... و حمایت های دولت خدمتگزار از برنامه های توسعه بخش تعاونی بوده است. از طرف دیگر این روند رو به رشد بیانگر تاثیر گذاری برنامه های عملیاتی تدوین و تدارک شده از طرف وزارت تعاون جهت اطلاع رسانی و ارتقا سطح آگاهی اقشار مختلف جامعه و فراهم نمودن ساز و کارهای مناسب برای استفاده از فرصتهای ایجاد شده در سطح ملی می باشد. از برنامه هایی که توانسته است اقبال عمومی جامعه را به سمت استفاده از بخش تعاون جهت تحقق اهداف و نیازهای اجتماعی و اقتصادی آنها را فراهم نماید می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱- تعیین و ابلاغ راهبردهای معین در راستای تحقق سیاستهای کلان جمهوری اسلامی ایران برای توسعه بخش تعاونی.

۲- ارجاع ماموریت های ملی به بخش تعاون مانند امر مهم تامین مسکن اقشار جامعه و ایجاد اشتغال.

۳- حذف موانع و تسهیل فرآیند و ساده سازی تاسیس شرکت های تعاونی.

۴- بهره گیری از فن آوری های جدید از طریق ایجاد پایگاههای متعدد اطلاع رسانی کشوری و استانی و تسهیل دسترسی عموم مردم به اطلاعات مورد نیاز.

۵- تجهیز و راه اندازی واحدهای مشاوره در ادارات تعاون استانها و شهرستانها جهت توانمندسازی و پاسخگویی و راهنمایی متقاضیان تشکیل تعاونیها.

۶- طراحی طرحهای جدید و الگو جهت شکل گیری شرکت های تعاونی جدید با هدف تنوع بخشی به فعالیت ها و پاسخگویی به نیاز گروه ها و اقشار مختلف.

۷- شناسایی و ایجاد ساز و کارهای لازم جهت به فعلیت درآوردن ظرفیت های موجود دستگاههای اجرایی از طریق انعقاد تفاهم نامه های مشترک برای تحقق سیاستهای کلی اصل ۴۴ و توسعه بخش تعاونی.

۸- شکل گیری بنیادهای توسعه کارآفرینی و تعاون بر اساس بند ۲ اصل ۴۳ قانون اساسی به لحاظ اهمیت نهادسازی بعنوان موتور محرکه اجرایی شدن برنامه های تدوین شده و در راستای سهامی نمودن عموم مردم در برنامه توسعه بخش تعاونی و بکارگیری توانایی های عمومی، بهره گیری از استعدادها و نوآوریهای نهفته در جامعه.

۹- طراحی و عملیاتی نمودن طرح شرکت های تعاونی خدمات مشاوره مدیریتی و مشاوره فنی و مهندسی با هدف گسترش نهادهای کمک کننده و تسهیل گر غیر دولتی برای شکل گیری شرکت های تعاونی ■

روند جنبش تعاون در برخی کشورهای منطقه

افغانستان

در این کشور، یک قانون جدید برای بخش تعاون تهیه و تدوین شده است. سازمان تعاونی‌های کشاورزی افغانستان در سطوح ایالتی و ملی شروع به فعالیت کرده و در مجموع ۲۰۴ تعاونی کشاورزی با ۲۵۶۷۰ نفر عضو را در سطح ۶۷۰۸ جریب زمین راه‌اندازی نموده است. قانون جدید در حال نهائی شدن بوده و احتمالاً در آینده نزدیک به اجرا گذاشته خواهد شد. طرح محوری توسعه کشاورزی نیز با تأکید بر تقویت تشکلهای کشاورزان تهیه و تدوین شده است.

چین

در چین، برخی اقدامات حمایتی از سوی دولت و در رابطه با توسعه تعاونی اتخاذ شده است. قانون تعاونی‌ها نیز در رابطه با کشاورزان و بویژه تعاونی‌ها طراحی شده است. این قانون از ژوئیه ۲۰۰۷ به بعد به مرحله اجرا گذاشته خواهد شد.

البته، در حال حاضر ۳۰۰۰۰ تعاونی روستایی در شرایط سخت و فقیرانه‌ای بسر می‌برند. دولت تصمیم به مشارکت سرمایه‌گذاران خارجی در بخش تعاونی‌های این کشور گرفته است. مشکلات اصلی این تعاونی‌ها عبارتند از:

- وام‌های راكد^(۱)
- فقدان کنترل ریسک
- مدیریت ناکارآمد، و
- فقدان کارکنان ماهر و آموزش دیده.

کشور چین شاهد ظهور ۳۰۰۰ تعاونی تخصصی است که به عنوان تشکلهای حرفه‌ای کشاورزان در تولید محصولات خاص شناخته می‌شوند. رویکرد دیگر این کشور، اجرای نظام مراقبت‌های بهداشتی در مناطق

روستایی است. تحت این نظام و فعالیت، دولت مرکزی، دولت‌های محلی و کشاورزان منفرد، هر یک، سالی ۱۰ یوان می‌پردازند تا کشاورزان را تحت پوشش بیمه درمانی قرار دهند.

هندوستان

مهمترین رویکردهایی که از کنفرانس وزرای تعاون به بعد در متن جنبش هندوستان مشاهده شد، به شرح زیر هستند:

- ۱- تدوین و اجرای سیاست ملی تعاون
- ۲- اصلاحات در قانون اساسی کشور در جهت تضمین و تحکیم هویت مستقل و مردم‌سالار تعاونی‌ها
- ۳- بازسازی ساختار اعتبارات مربوط به تعاونی‌های کشاورزی
- ۴- سازماندهی مجدد و ساختاری از طریق ادغام و یکپارچگی با تعاونی‌های اعتبار شهری
- ۵- اعمال قوانین خاص در مورد تعاونی‌های خوداتکا در سطح ۹ ایالت و اصلاح قوانین سنتی بخش تعاون
- ۶- تقویت ظرفیتهای مهارتی از طریق اجرای برنامه توسعه منابع انسانی

ژاپن

تعاونی مصرف‌کنندگان مبتکر ژاپن تحت نام "تعاونی‌های تأمین زندگی مصرف‌کنندگان" در حال راه‌اندازی است و مصرف‌کنندگان بدهکار و تحت فشارهای مالی را مورد حمایت قرار دهد.

مالزی

در مالزی، طرحی پیش‌بینی شده تا "کمیسیون تعاون" جایگزین "سازمان توسعه تعاون" شود به طوری که دولت

بتواند نگاهی جامع به مقوله توسعه تعاونی‌ها داشته و انتظارات منطقی اعضا را برآورده نماید. به علاوه، دو نوع اعتبار و بودجه برای این منظور لحاظ شده است:

- الف - حساب سپرده‌های مرکزی ۲
- ب - صندوق نقدینگی مرکزی ۳ تا امکان تقویت منابع پایه برای تعاونی‌ها

سریلانکا

در سریلانکا، اعتبارات مالی بخش تعاون (لیزینگ) از سوی ۱۸۰۰ موسسه تعاونی چند منظوره تأمین شده تا امکان تجهیز منابع از بازار و انتقال بخشی از وظایف به بانک‌های اعتبارات خرد تعاون روستایی فراهم شود.

ویتنام

در کشور ویتنام نیز تعاونی‌ها از اولویت‌های ویژه‌ای در نظام توسعه اقتصادی-اجتماعی برخوردار هستند. دولت نیز باید برای بخش تعاونی انگیزه‌های لازم را در قالب تخصیص اراضی، معافیت‌های مالیاتی و اجاره‌ای، توسعه منابع انسانی و غیره، فراهم کند.

برگرفته از "مقایسه و بررسی تطبیقی قوانین و مقررات تعاون در آسیا و اقیانوسیه و جمهوری اسلامی ایران" ترجمه و تالیف: دکتر محمدعباسی. دکتر غلامحسین حسینی نیا و دکتر بی. دی. شارما

پی نوشت:

1-Non-Performing Loans (NPAs)

– در کشورهای توسعه یافته، تعاونی‌های، کشاورزی و نیز تعاونی‌های مناطق روستایی به ایجاد اشتغال کمک می‌کنند. برای مثال، در ایالات متحده، تعاونی‌های تامین محصولات کشاورزی و دامی و بازاریابی محصولات در کلرادو و ایندیانا به ایجاد اشتغال و درآمدهای مستقیم و غیرمستقیم کمک می‌کنند. قریب ۳۰ درصد محصولات کشاورزی و دامی در ایالات متحده از طریق ۳۴۰۰ تعاونی با مالکیت روستاییان، بازاریابی می‌شود. در ژاپن به عنوان جامعه‌ای که بخش کشاورزی از حمایت گسترده دولت بهره‌مند است، حدود ۹۰ درصد کشاورزان و دامداران ژاپنی عضو تعاونی‌های کشاورزی می‌شوند.

– با توجه به فصلی بودن کار و بازار غیررسمی کارگر در اکثر نقاط روستایی، تعاونی‌های کشاورزی کمک قابل توجهی به ایجاد کار مناسب می‌کنند. در تعاونی‌های کشاورزی، کارکنان نوعاً بیش از حداقل دستمزد، حقوق دریافت می‌کنند و از امنیت شغلی نسبتاً بالاتری برخوردارند. صرف نظر از فصلی بودن فعالیت‌های کشاورزی، اکثری دست‌اندرکاران و کارکنان تعاونی‌های کشاورزی بر اساس قراردادهای غیرفصلی در استخدام تعاونی باقی می‌مانند و این، اشتغال در طول سال را برای آنان تامین می‌کند.

– گروه بزرگ دیگری از تعاونی‌ها که به ایجاد اشتغال کمک می‌کنند، تعاونی‌های مصرف هستند. این تعاونی‌ها ایجاد شده‌اند تا از طریق کوتاه کردن دست واسطه، خرید عمده و تولید مشترک، کالاهای ارزان را به دست مصرف‌کننده برسانند، تهیه نمایند. آنها همچنین دارای فروشگاه‌های خرده فروش هستند. تعاونی‌های مصرف در انجام این گونه فعالیت‌ها به استخدام کارمندان بخش فروش، مدیران و کارگران حمل و نقل نیازمندند ■

این اساس انتظار می‌رود که این تقاضا بازتابی قابل قبول در برنامه ریزی کلان کشور داشته باشد.

علاوه بر موارد ذکر شده، امروزه سیاستمداران بر این عقیده‌اند که اساساً توسعه بدون مشارکت احاد مردم عملی و میسر نخواهد بود. به همین دلیل میزان مشارکت تک تک افراد اعم از زنان و مردان در تصمیم‌گیری‌ها یک معیار اساسی در توسعه جامعه و میزان دموکراسی حاکم بر هر کشور محسوب می‌گردد. در این میان با توجه به اهمیت مسئله اشتغال و نیز جلب مشارکت‌های مردمی در جهت رسیدن به اهداف توسعه، شرکت‌های تعاونی زنان را می‌توان از جمله تشکلهای مردمی دانست که امکان یکپارچه کردن منابع انسانی، تجمع سرمایه‌های کوچک، ایجاد اشتغال با شرایط سهل و آسان و در نتیجه بالا بردن توان اقتصادی زنان و جلب مشارکت فعال این افراد را

فراهم می‌نماید. این تعاونی‌ها شرایط را به نحوی مساعد و مهیا می‌سازند تا اعضا از طریق اشتغال در فعالیت‌های اقتصادی- اجتماعی جامعه خود وارد زندگی نوینی که سراسر تلاش و کوشش است شوند؛ علاوه بر تامین درآمد خانواده و افزایش آن نیز سهم عمده‌ای را بعهده بگیرند.

زنان با حضور در تعاونی‌ها علاوه بر برخورداری از مزایای اقتصادی، فرصت کسب تجربه در زمینه رهبری و مدیریت و همچنین شکستن حصارهای جدایی آنان از نیمه‌دیگر جامعه را بدست می‌آورند. فعالیت در گروه‌های کاری زنان به آنها کمک می‌کند تا حس خود باوری را که پیش‌نیاز مشارکت است بدست آورند. بخش تعاون می‌تواند زنان را وارد صحنه اقتصادی- اجتماعی کرده و راه را برای حضور فعالتر آنان در جامعه باز کند. علاوه بر آنجا که این افراد نیمی از جمعیت جامعه را تشکیل می‌دهند، بی‌تردید تعاونی‌های زنان بستر مناسبی است که به دور از تبعیض و با رعایت برابری اعضا و در پرتو فرهنگ مشارکت‌فعالتر آنان در فعالیت‌های توسعه‌اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی فراهم شده و تحقق عدالت اجتماعی سرعت می‌یابد.

نقش وزارت تعاون در توسعه تعاونی‌های زنان

وزارت تعاون در راستای وظایف قانونی خود علاوه بر حمایت‌های همه‌جانبه خود مبادرت به تشکیل واحدی تحت عنوان "گروه ترویج تعاونی‌های آموزشگاهی، زنان و جوانان" در دفتر ترویج و توسعه مشارکت‌های مردمی نموده که این واحد با برنامه‌ریزی مناسب موجبات تشکیل و توسعه تعاونی‌های مزبور را فراهم می‌نماید. از آن جمله می‌توان به اقدامات زیر جهت اعتلای جامعه زنان کشور اشاره نمود:

- ۱- ایجاد زمینه‌های مناسب برای استقلال در تمامی عرصه‌های اجتماعی و اقتصادی از طریق تشکیل و توسعه تعاونی‌های زنان
- ۲- تشویق و حمایت از تشکیل شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی زنان.
- ۳- فراهم آوردن فرصت‌های آموزشی و ارتقا مهارت‌های شغلی مورد نیاز زنان.
- ۴- حمایت از بهره‌مندی تعاونی‌های زنان از منابع و تسهیلات مالی و رفع موانع حقوقی در دسترسی برابر به منابع مورد نیاز آنان.
- ۵- فراهم نمودن فرصت‌های عرضه تولیدات و خدمات تعاونی‌های زنان در نمایشگاه‌ها و بازارهای داخلی و خارجی ■

آشنایی با تعاونی‌های زنان

مقدمه:

مسئله: «اشتغال زنان» بعنوان یکی از مهمترین مسایل اجتماعی و اقتصادی، امروزه اهمیت فوق‌العاده‌ای یافته است؛ بویژه با توجه به ساختار جمعیت جامعه از نظر جنس و اینکه درصد بالایی از جمعیت فعال کشور را قشر زنان تشکیل می‌دهند. در نظر گرفتن نقش‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آنان نیز لزوم برنامه‌ریزی دقیق جهت استفاده بهینه از امکانات، توانمندی‌ها و شکوفایی استعدادهای بالقوه این افراد که مسئولیت پرورش نسل آینده را نیز دارا می‌باشند، بدیهی می‌نماید. در چنین وضعیتی، بخش تعاون از طریق تقویت فرهنگ مشارکت مردمی، زمینه‌ای مناسب برای اشتغال زنان است. به همین منظور ایجاد تعاونی‌های خاص زنان، مشارکت‌جویی آنها را در رشد اقتصادی تضمین می‌نماید.

تاریخچه تعاونی‌های زنان

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، از ابتدای طرح اشتغال بیکاران، تعاونی‌های زنان در کنار سایر انواع تعاونی‌ها بوجود آمده و حیات پر تلاش خود را تا به امروز که بخشی وسیع و پر توان را تشکیل می‌دهند، ادامه داده است. قبل از انقلاب اسلامی زنان بطور محدود در تعاونی‌های روستایی و شهری حضور داشتند و بیشتر حالت عضویت آنان مطرح بود در حالیکه بعد از انقلاب اسلامی حضور چشمگیری را در عرصه‌های مختلف اقتصادی از جمله تعاونی‌ها نشان داده‌اند بطوریکه نه تنها بصورت عضو بلکه واحد‌ها را مستقلاً و یا با ۵۰ درصد و بالاتر اعضای زن تحت عنوان تعاونی‌های زنان در زمینه‌های مختلف ایجاد کردند و حضور اکثریت آنها در بعضی از تعاونی‌ها باعث گردید که شرکت‌های تعاونی زنان بطور مستقل رسمیت پیدا کنند و امروزه بیش از ۱۳۰۰۰ شرکت تعاونی زنان در ایران زمینه‌های مختلف تولیدی، توزیعی و مصرفی آموزشگاهی به فعالیت اشتغال دارند.

زنان و فعالیت‌های تعاونی

امروزه نقش تعیین‌کننده نیروی انسانی در توسعه یافتگی کشورها بر کسی پوشیده نیست. از میان عوامل تولید برای رشد و توسعه یعنی منابع طبیعی و ثروت خدادادی، نیروی انسانی، سرمایه، مدیریت و تکنولوژی این نیروی انسانی است که سهم اصلی را بر عهده دارد.

تحولات چشمگیر در دو دهه اخیر در جهان باعث گردیده که کاهش نابرابری‌های جنسیتی جز جدایی ناپذیر فرآیند توسعه گردد و یکی از مهمترین این تحولات، تغییر در دیدگاه نسبت به زنان در این فرآیند می‌باشد. زمانی زنان بعنوان گروه اجتماعی تلقی می‌گردیدند که تمام تلاشها در جهت فراهم نمودن امکاناتی برای تامین و حمایت آنها از طریق اجرای پروژه‌های کوچک تامین می‌گردید. در این نگرش جدید «زن» تنها دریافت‌کننده کمک‌ها نیست بلکه تولیدکننده، مشارکت‌کننده و در عین حال برخوردار شونده از امکانات بدست آمده در فرآیند توسعه نیز می‌باشد.

در کشور ما در سال‌های پس از انقلاب حضور زنان در عرصه فعالیت‌های اجتماعی پررنگ‌تر شده است. درخواست اشتغال به کار در خارج از خانه به موازات افزایش رویکرد آنان به تحصیلات دانشگاهی، واقعیت وجودی خود را نشان داده و بر

اتصال به شبکه جهانی تعاون:

"تعاونیها باید با شبکه جهانی اتحادیه بین المللی تعاون ارتباط برقرار کنند"، این پیام در سمینار مورخ ۱۸ فوریه سال جاری در شهر سیدنی استرالیا خطاب به تعاونگران جهان ارایه شد تا شاید از بیشمار مزیت های اتصال به شبکه جهانی تعاون بهره مند شوند. در این سمینار چند تن از اعضای هیأت مدیره آی.سی.ای، مدیرعامل شرکت تعاونی کاپریگرن (تنها تعاونی استرالیایی عضو آی.سی.ای) و مدیرعامل مرکز مرکوری به عنوان تعاونی ارائه دهنده مشاوره، راهنمایی، تحقیق و آموزش به تعاونیها، به بحث و گفتگو در مورد مزیت های پیوستن به شبکه جهانی تعاون از طریق عضویت در اتحادیه بین المللی تعاون پرداختند. به گفته مدیر فدراسیون تعاون نیوولز جنوبی به عنوان مجری این کنفرانس: تعاونی های بسیاری در دیگر نقاط جهان وجود دارند که فکرهای نو خلق می کنند و می توانند فرصت ها و کمک های تجاری را برای دیگر تعاونی ها ایجاد کنند. وی به چالش هایی که بخش تعاون استرالیا از جمله انزوای جغرافیایی و تجاری با آن روبروست اشاره کرد و این ساختار را یک جامعه تعاون از هم گسیخته و نیازمند دستیابی به فرصت های جهانی تازه معرفی کرد.

نمایشگاه بین المللی تعاون - آی.سی.ای اکسپو ۲۰۰۸

بزرگترین نمایشگاه بین المللی تجاری تعاون در روزهای ۲۳ تا ۲۵ اکتبر در شهر لیسبون پرتغال در مرکز نمایشگاههای بین المللی برگزار خواهد شد.

بیش از ۲۰۰۰ اتاق هتل محل اقامت بیش از ۱۵۰۰۰ بازدید کننده و خریدار از سراسر جهان را تأمین خواهند کرد.

نمایشگاه بین المللی تعاون در مساحتی بیش از ۱۰/۰۰۰ متر مربع کالاها و خدمات تعاونی را ارائه خواهد نمود و از سوی دیگر در زمینه تسهیل برقراری ارتباطات تجارت بین الملل تلاش خواهد شد.

به گفته لوییژ برانکو رئیس نمایشگاه، آی.سی.ای اکسپو ۲۰۰۸ بزرگترین تعاونی های جهان را زیر یک سقف جمع خواهد کرد. نمایشگاه به گونه ای طراحی شده است که با ارتقای نهضت تعاون، سطح صادرات تعاون را افزایش دهد. همچنین همایشی تحت عنوان "برنامه خریدار میزبان" برای خریداران عمده که سالانه بیش از پنج میلیون دلار در زمینه کالاها و خدمات تعاون سرمایه گذاری می کنند و نیز برنامه تجارت بین تعاونیها برگزار خواهد شد.

فضای سوم نمایشگاه به نمایش توان تجاری و ابزارهای بازاریابی با ویژگی های منحصر به فرد نمایشگاه اکسپو ۲۰۰۸ اختصاص یافته است. برای کسب اطلاعات بیشتر با آدرس luizbranco@icaexpo.coop یا تلفن +۳۵۱۳۰۹۹۲۳۳۹۱ تماس حاصل نمایند.

سازمان ملل در انتظار سال بین المللی تعاون

قرار است سازمان ملل متحد با اجرای یک نظرسنجی، میزان تمایل و امکان اعلام "سال بین المللی تعاون ملل متحد" را بررسی نماید. هدف بالابردن سطح آگاهی عمومی در خصوص شرکتهای تعاونی و کمک چشمگیر تعاونیها به توسعه اقتصادی و اجتماعی تعاونیها است.

مجمع عمومی ملل متحد در نشست ۶۲ خود در پایان سال ۲۰۰۷، گزارش دبیر کل سازمان ملل

در خصوص تعاونی را مورد بحث قرار داد، در این مجمع تصریح گردید که "سال بین المللی تعاون" می تواند محرک های لازم را برای ایجاد تحولات در زمینه های مناسب برای ارتقای وجهه تعاونیها فراهم آورد.

قطعه نامه شماره A/RES/62/128 سازمان ملل که از سوی ۴۶ کشور به تصویب رسید، بر این نکته تأکید می کند که: "سازمان ملل باید راه ها و روش های مؤثر برای بالابردن سطح آگاهی عمومی در خصوص اثرات فراگیر اجتماعی اقتصادی تعاونیها را مورد ملاحظه قرار دهد تا زمینه مناسب اعلام سال بین المللی تعاون فراهم شود. اتحادیه بین المللی تعاون از طریق کمیته ترویج و توسعه تعاونیها (کوپاک) با دبیرخانه سازمان ملل در نیویورک همکاری خواهند نمود تا مقدمات این نظرسنجی مهیا و اقدامات لازم برای شناخت رسمی تعاونیها تبیین گردد.

دوره آموزشی سازمان بین المللی کار برای تعاونیها

مرکز آموزش های سازمان بین المللی کار، دوره ای را در زمینه سیاستها و قوانین تعاون از ۸ تا ۱۲ دسامبر ۲۰۰۸ در شهر تورین ایتالیا برگزار می کند. موضوعات این دوره مقایسه سیاستها و قوانین ملی تعاون با توصیه نامه جدید سازمان بین المللی کار شماره ۱۹۳، در خصوص "ترویج تعاونیها؛ طراحی راهبردی برای اصلاح و یا روز آمد نمودن سیاستهای ملی تعاون و نیز قوانین تعاون بر پایه توصیه نامه ۱۹۳" خواهد بود. توصیه نامه مذکور برای دولت ها و نمایندگان بخش تعاون و دست اندر کاران بخش خصوصی، طراحی شده است که به دولتها در خصوص سیاستها و قوانین تعاون ارائه مشاوره می کنند. برای اطلاعات بیشتر با آدرس sme@itcilo.org تماس حاصل نمایید ■

تعاون در تحلیل رسانهها

در سال جدید همچنان موضوع مسکن بیشترین سهم تحلیل مطبوعات را به خود اختصاص داده است. در این میان روزنامه اعتماد ملی با قضاوتی زود هنگامانه انجام شدن طرح مسکن مهر از طریق بخش تعاونی را به تردید برده و عدم موفقیت تعاونیها و نیز عدم استقبال از شهرک های ساخته شده در سالهای قبل را یکی از میناهای این قضاوت قرار داده است.

روزنامه حزب الله در تحلیلی با عنوان روایتی از پشت پرده گرانی، حل معضل مسکن را نیازمند عزم جدی دولت دانست و با اشاره ای به طرح تعاونی مسکن مهر، آماری از فعالیت های انجام شده و در شرف انجام در قالب این طرح را ارائه نمود. در بخشی از این تحلیل اینگونه آمده که حضور نقدینگی در بازار مسکن و افزایش بی رویه قیمت ها در این بخش سود فراوانی را نصیب سرمایه گذاران می کند. لذا سرمایه گذاری در کلان اقتصاد باید به گونه متعادل در بخش های مختلف اقتصادی ورود کند و در این راستا تمرکز بر طرح اجاره ۹۹ ساله مسکن و وعده دولت مبنی بر ساخت یک و نیم میلیون واحد مسکونی می تواند امیدهایی که برای خانه دار شدن گروه های کم درآمد را محقق کند و در انتها اشاره گردیده که تا فرصت باقی است مسئولان باید طرحهای ارائه شده را عملیاتی سازند تا طبقات کم درآمد جامعه سالهای آینده تحت تاثیر این شوک قیمتی برای پرداخت اجاره بها ناتوان تر از امروز سرگردان نشوند ■

شهید بهشتی از جمله مدافعان واقعی تعاون در زمان خویش بود که آگاهی‌های به‌روز اقتصادی او در همان مدت اندک توانست تأثیر بسزایی در رشد و شکوفایی بخش تعاونی بگذارد و در القای ضرورت‌های شکل‌گیری نهادهای مردمی تعاونی نقشی جاودانه بر جای نهاد.

آن شهید بزرگوار در ایام خویش به خوبی تحلیل و پیش‌بینی کرده بود که پیگیری و اجرای اصول اقتصادی قانون اساسی بعدها توسط بزرگان و

دولتمردان نظام مورد ارزیابی و تفسیر مجدد قرار گیرد به همین ترتیب نیز این مهم محقق شد به گونه‌ای که هم‌اکنون با ابلاغ سیاست‌های کل اصل ۴۴ قانون اساسی توسط مقام معظم رهبری زمینه‌های شکوفایی و رشد اقتصادی و نیز توسعه مالکیت و عدالت اجتماعی فراهم آمده است.

شهید مظلوم آیت‌ا... دکتر بهشتی بر این عقیده استوار بود که بهره‌گیری از شیوه تعاونی رضایت‌نهایی مردم و خیر و صلاح جامعه را به همراه دارد از این رو در تمامی طول حیات پر برکتش و در تمامی محافل و مجالس بر این عقیده پای می‌فشرد که نظام مقدس جمهوری اسلامی باید از شیوه خدا پسندانه و مردمی تعاون بهره‌جوید. آن شهید والا مقام همچنین بر این باور معتقدانه اصرار می‌ورزید که تعاون شیوه‌ای ارزشی است و کارگزاران و بلند پایگان نظام در راستای حصول به عدالت اجتماعی می‌باید آن را به کار بندند.

از دیدگاه شهید بهشتی یکی دیگر از مسایل در تعاونیها حق رأی است که تابع سرمایه نیست یک مشخصه اصلی دیگر را که کم و بیش مطرح کرده‌اند، شرط صاحب سهم بودن شاغلین در تعاونیهای تولیدی است یعنی تنها کسانی که

بتوانند در تعاونی تولید صاحب سهم باشند که بمانند و آن جا کار کنند.

اگر چه اکثر کارشناسان اموراتصادی و تعاونیها معتقدند که شهید بهشتی در سالهای نخست انقلاب از جمله روحانیونی بود که با داشتن اطلاعات به‌روز و کارآمد در تدوین قانون اساسی نقش اساسی نقش به‌سزایی داشت ولی به گفته یک اقتصاد دان تنها دانستن این موضوع، برای شناخت اهمیت تأثیرگذاری آن روحانی بزرگ و شهید کافی نیست.

دکتر شهید بهشتی در زمینه تعاون معتقد است که دولت می‌تواند به گروهی که قصد فعالیت و تولید دارند به عنوان کمک‌وامی بدهند تا برای آن گروه یک پشتوانه باشد از سوی دیگر آن شهید بزرگوار معتقد بود که می‌توان با وام دادن به جوانهای بیکار و کسانی که در ادارات کارایی چندانی ندارند، آنها را به مرحله تولید و سوددهی رساند، این افراد قادر خواهند بود تا با سرمایه یک شرکت تعاونی تولیدی یا خدماتی به وجود آورند.

البته چنین نگرش تولید گرایانه‌ای در اقتصاد یک کشور تازه انقلاب کرده بسیار روشن بینانه است. شهید دکتر بهشتی بر این باور است که حداقل در بخش عظیمی از اقتصاد یا تمام آن می‌توانیم طوری عمل کنیم که دولت کمتر دست‌اندر کار باشد و در عین حال هم به سمت سرمایه‌داری کشانده نشویم و حتی ریشه‌های سرمایه‌داری را قطع کنیم. ■

شهید مظلوم، آیت اله دکتر بهشتی

در آستانه انعقاد تفاهم نامه میان وزارت تعاون و سازمان نهضت سواد آموزی دیدار معاون وزیر تعاون با حجت الاسلام قرائتی

دکتر حسینی نیا معاون تحقیقات، آموزش و ترویج وزارت تعاون با همراهی جمعی از مدیران این معاونت با حجت الاسلام قرائتی دیدار و گفتگو نمود. در این دیدار صمیمانه ابتدا دکتر حسینی نیا با برشمردن مزایای بخش تعاون در رونق و شکوفایی جامعه، ریشه‌های آن را در آموزه‌های اصیل دینی دانست و ابراز امیدواری کرد با همت همه علما و اساتید در حوزه و دانشگاه جایگاه واقعی بخش تعاون در جامعه بازبازی گردد. در ادامه این دیدار حجت الاسلام قرائتی با بیان برخی از احادیث و روایات، رویکردهای دینی و ملی بخش تعاون را خاطر نشان ساخت. رئیس سازمان نهضت سواد آموزی ضمن دریافت برخی از کتب منتشره وزارت تعاون بر تلاش بیشتر مسئولین این بخش در رفع کمبودهای تعاونی‌ها در کشور تأکید نمود. همچنین در پایان این دیدار زمینه همکاری بیشتر وزارت تعاون با سازمان نهضت سواد آموزی در راستای ترویج فرهنگ تعاون بررسی و تدوین تفاهم نامه فی مابین به طبقات کار کرده تخصصی واگذار گردید. ■

نگاهی به آخرین انتشارات آموزشی، تحقیقی و ترویجی وزارت تعاون

(به مناسبت بازگشایی بیست و یکمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران)

صاحب امتیاز: وزارت تعاون
مدیر مسئول: دکتر غلامحسین حسینی نیا
دبیر تحریریه: مسعود جورابلو
 نشانی: میدان تختی، وزارت تعاون، طبقه چهارم،
 معاونت تحقیقات، آموزش و ترویج
 تلفن: ۸۸۵۲۰۰۹۰